

PRIECĪGAS LIELDIENAS AL LASĪTĀJI!

Līdz ar Lieldienām mostas daba, dienas kļūst garākas un pavasara atnākšanas prieks ir arī cilvēku sirdīs. Lieldienas ir atmošanās laiks arī kristīgajā pasaulē. Novēlu, lai svētki nes jaunu iedvesmu un enerģiju turpmākajos darbos. Saulainas un tradīcijām bagātas Lieldienas!

Māris Kučinskis
Ministru prezidents
nra.lv

Sidnejas Latviešu skolā skolas skolēni ripina olas. Foto: SLS.

Un tā ripina Adelaides Latviešu skolā. Foto: Rūdis Dancis.

25. martā šogad Latvijā cilvēki atceras ne tikai Lielo piektdienu (Kristus krustā sišanas notikumu), bet arī piemin komunistiskā režīma upurus. Pirms 67 gadiem Latviju pārņēma otrais deportāciju vilnis, kad 1949. gada pavasarī uz Sibīriju tika izvesti tūkstošiem latviešu.

Represēti kopš dzimšanas brīža

1941. gada 14. jūnijā izsūtītie bērni – bāreņi un pusbāreņi – pēc viņu pārvešanas no Krasnojarskas novada un Tomskas apgabala uz Rīgas bērnu namu. 1946. gads. Foto: no Olgas Lāces (Oles) ģimenes arhīva.

Abās lielajās deportācijās – 1941. gada 14. jūnijā un 1949. gada 25. – 30. martā no Latvijas uz dažādām Sibīrijas nometinājuma vietām aizveda ne tikai pieaugušos, bet arī 14 738 nepilngadīgus bērnus. 287 bērni piedzima ceļā vai izsūtījuma sākumā. Tēvi daudziem tika nošauti vai nomira no bada un slimībām gulaga nometnēs, bet mātes un citi tuvinieki – nometinājuma vietās. Izsūtītie bērni daudzkārt nokļuva pat pilnīgas bezizejas apstākļos.

Pirmā lielākā deportāciju kampaņa Padomju Savienībā aizsākās 1930. gadā ar “kulaku” ģimeņu izsūtīšanu. To saistīja ne tikai ar lauksaimniecības

kollektivizāciju, bet arī ar Sibīrijas speckolonizāciju. Cilvēkus parasti aizveda uz kādu tālu, neapdzīvotu vietu un pameta likteņa varā. Šādos apstākļos bērnu mirstība bija ļoti liela. PSRS Apvienotās politiskās pārvaldes priekšsēdētājs H. Jagoda 1931. gada 26. oktobra dienesta ziņojumā VK(b)P Centrālās kontroles komisijas priekšsēdētājam un Strādnieku – zemnieku inspekcijas tautas komisāram J. Rudzutakam norādīja: “Specpārvietoto saslimstība un mirstība ir ļoti liela. (...) Mirušo vidū ir ļoti daudz jaunāko grupu bērnu. Vecumā līdz 3 gadiem mēnesī nomirst 8 – 12% šīs grupas bērnu. (...) Jānorāda, ka lielā mirstība ir at-

Valteram Nollendorfam 85. Gids karaļiem un prezidentiem

“Latvijas Avīze” ir laikraksts, kurā ir ko lasīt!” – šo vērtējumu Valters Nollendorfs man ir pateicis agapes mielasta laikā pēc svētdienas dievkalpojuma Rīgas evaņģēliskajā draudzē.

Lai aprunātos kā ar “LA” lasītāju, Okupācijas muzeja (OM) biedrības valdes priekšsēdētāju V. Nollendorfu sastopu darba kabinetā muzejā. Valters, kura ģimene bija devusies Otrā pasaules kara bēgļu gaitās, pēc ilga laika no ASV uz Latviju pirmoreiz atbrauca 1988. gadā. Viņš teic, ka atceras arī “Lauku Avīzes” pašus sākumus: “Tā bija viena no avīzēm, kura toreiz uzrunāja tos latviešus, kuri tajā laikā bija iespiesti laukos

(Turpinājums 8. lpp.)

Valters Nollendorfs. Foto: Valdis Semjonovs.

karīga nevis no epidēmiskajām slimībām, bet dzīves apstākļiem un nenokārtotās sadzīves, turklāt bērnu mirstība palielinās sakarā ar nepieciešamās pārtikas trūkumu.” Mazgadīgo un gados veco cilvēku mirstība bija tik liela, ka Jagoda bija spiests izdot speciālu rīkojumu, kurā norādīja: “Izsūtīto kulaku bērnus līdz 10 gadu vecumam un cilvēkus vecākus par 65 gadiem atļauts atstāt radniekiem un paziņām, kuri izteikuši vēlēšanos viņus uzturēt. (...) Kulaku ģimenes, kurās nav darbspējīgu vīriešu, izsūtīšanai nav pakļautas.”

“Seko saviem radniekiem”

Saskaņā ar PSRS Tautas komisāru padomes 1938. gada 22. oktobra lēmumu “Par pasu iz-

sniegšanu specnometināto un izsūtīto bērniem” izsūtīto “kulaku” bērni pēc 16 gadu vecuma sasniegšanas PSRS IeTK gulaga darbā nometināto daļas personālajā uzskaitē vairs netika uzņemti, bet atbrīvoti.

Citiem deportēto kategoriju bērniem šāda “privilēģija” nekad netika piemērota. Izsūtāmo sarakstos iekļāva visus ģimenes locekļus, arī nepilngadīgus bērnus. Piemēram, 1941. gada 14. jūnijā no Latvijas vecumā līdz 7 gadiem izsūtīja 1614 bērnus, bet vecumā no 7 līdz 16 gadiem – 2137. Kā apliecina arhīva dokumenti un izsūtīto bērnu atmiņas, bērnu mirstība nometinājuma vietās bijusi ļoti liela. Uz Novosibirskas apgabala Vasjuganas rajonu izsūtītā Daina Šmuldere - Gērķe atce-

rējās: “Jau tūdaļ, dažas dienas pēc ierašanās, bija nomirusi četrpadsmit gadus vecā Elga Lemberga. Tad vēl nomira – Andris Ģeņģeris, Irēne Lazdiņa, Tevrižā palikusi Armanda Šīse. Visi viņi bija dzimuši 1940. gadā. No mazuļiem dzīvs bija palicis vienīgi mūsu Aivis. Krivošapkinim nomira māte un brālis Volodja. Kārklīņu ģimenē aiz bada bija miris desmit gadu vecais Ojars.”

Pateicoties Latvijas Izglītības ministrijas darbinieku pašreizējai un pūlēm 1946. gadā no Sibīrijas uz Latviju izdevās pārvest 1320 bērnus (592 zēnus un 728 meitenes) – bāreņus un pusbāreņus. Vecuma ziņā pārvestie bērni sadalījās šādi: līdz 5 gadiem – 76, no 5 līdz (Turpinājums 6. lpp.)